HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

11 iunie 2020*

„Trimitere preliminară – Conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică – Directiva 92/43/CEE – Articolul 12 alineatul (1) – Sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale – Anexa IV – *Canis lupus* (lup) – Articolul 16 alineatul (1) – Arie de extindere naturală – Capturarea și transportul unui specimen de animal sălbatic din specia *canis lupus* – Siguranță publică”

În cauza C-88/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Judecătoria Zărnești (România), prin decizia din 15 noiembrie 2018, primită de Curte la 7 februarie 2019, în procedura

Alianța pentru combaterea abuzurilor

împotriva

TM,

UN,

Direcției pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul A. Arabadjiev (raportor), președinte de cameră, și domnii P. G. Xuereb și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Alianța pentru combaterea abuzurilor, de C. Dumitriu și de C. Feher;

– pentru guvernul român, inițial de E. Gane, de L. Lițu și de C.-R. Canțăr, iar ulterior de E. Gane și de L. Lițu, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de G.-D. Balan și de C. Hermes, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: româna.

după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 13 februarie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 12 alineatul (1) și a articolului 16 alineatul (1) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO 1992, L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17/UE din 13 mai 2013 (JO 2013, L 158, p. 193) (denumită în continuare „Directiva habitate”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Alianța pentru combaterea abuzurilor, o asociație, pe de o parte, și TM, membru al Direcției pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor (denumită în continuare „DMPA”), o asociație de protecție a animalelor, UN, un medic veterinar, precum și DMPA, pe de altă parte, în legătură cu capturarea și cu transportul în condiții necorespunzătoare a unui exemplar de animal sălbatic din specia *canis lupus* (lup).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 1 din Directiva habitate, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive:

[…]

(b) *habitate naturale* înseamnă areale terestre sau acvatice care se disting prin anumite caracteristici geografice, abiotice și biotice naturale sau seminaturale;

[…]

(f) *habitatul unei specii* înseamnă mediul descris de factori abiotici și biotici specifici, în care se regăsește o specie la orice stadiu al ciclului său biologic;

[…]

(k) *sit de importanță comunitară […]*

Pentru speciile de faună cu arii mari de extindere, siturile de importanță comunitară corespund acelor teritorii din aria de extindere a respectivelor specii care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor;

[…]”

4 Articolul 2 din această directivă prevede:

„(1) Obiectul prezentei directive este să contribuie la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul statelor membre în care se aplică tratatul.

(2) În temeiul prezentei directive, se adoptă măsuri de menținere sau readucere la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de importanță comunitară.

(3) Măsurile adoptate în temeiul prezentei directive trebuie să țină seama de condițiile economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale."

5 Potrivit articolului 4 alineatul (1) din directiva menționată:

„Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 1) și a informațiilor științifice pertinente, fiecare stat membru propune o listă de situri de pe teritoriul său, indicând, pentru fiecare dintre ele, tipurile de habitate naturale din anexa I și speciile indigene din anexa II adăpostite de respectivul sit. Pentru speciile de faună cu arii mari de extindere, siturile corespund acelor teritorii din aria de extindere a respectivelor specii care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor. […]"

6 Articolul 12 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a institui un sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale enumerate în anexa IV litera (a) în aria lor de extindere, interzicând:

(a) orice formă de capturare sau ucidere deliberată a specimenelor din aceste specii în natură;

(b) perturbarea deliberată a speciilor respective, în special în timpul perioadei de reproducere, cuibărire, hibernare și migrare;

(c) distrugerea deliberată sau culegerea ouălor din natură;

(d) deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă."

7 Articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate prevede:

„Statele membre pot deroga de la dispozițiile articolelor 12, 13, 14 și 15 literele (a) și (b), cu condiția ca derogarea să nu afecteze negativ menținerea populațiilor din speciile respective la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală și în măsura în care nu există o alternativă satisfăcătoare la derogare, în următoarele scopuri:

(a) pentru a proteja fauna și flora sălbatică și pentru a conserva habitatele naturale;

(b) pentru a evita daunele grave asupra recoltelor, efectivelor de animale, pădurilor, exploatațiilor piscicole, apelor și altor forme de proprietate;

(c) în folosul sănătății și siguranței publice sau pentru alte motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic și în situații care ar avea efecte benefice de importanță majoră asupra mediului;

(d) în scopuri educative și de cercetare, pentru repopulare sau pentru reintroducerea anumitor specii, precum și pentru operațiunile de reproducere necesare acestor scopuri, inclusiv propagarea artificială a plantelor;

(e) pentru a permite, în condiții de strictă supraveghere, după criterii selective și la un nivel limitat, prelevarea sau deținerea de anumite specimene din speciile enumerate în anexa IV, în număr limitat, stabilit de autoritățile naționale competente."

8 Printre speciile de animale „de importanță comunitară care au nevoie de protecție strictă”, a căror listă este prevăzută la litera (a) din anexa IV la această directivă (denumite în continuare „speciile de animale protejate”), figurează „*canis lupus* [lup].

Dreptul român

9 Articolul 33 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „OUG nr. 57/2007”), prevede:

„(1) Pentru speciile de plante și animale sălbatice terestre, acvatice și subterane, prevăzute în anexele nr. 4 A și 4 B, cu excepția speciilor de păsări, și care trăiesc atât în ariile naturale protejate, cât și în afara lor, sunt interzise:

a) orice formă de recoltare, capturare, ucidere, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic;

(b) perturbarea intenționată în cursul perioadei de reproducere, de creștere, de hibernare și de migrație;

[…]

f) deținerea, transportul, vânzarea sau schimburile în orice scop, precum și oferirea spre schimb sau vânzare a exemplarelor luate din natură, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic.

[…]”

10 Articolul 38 din OUG nr. 57/2007 prevede:

„(1) Prin excepție de la prevederile articolului 33 alineatele (1)-(4) și ale articolului 37 alineatul (1), autoritatea publică centrală pentru protecția mediului stabilește, anual și ori de câte ori este nevoie, derogări, cu condiția să nu existe o alternativă acceptabilă, iar măsurile derogatorii să nu fie în detrimentul menținerii populațiilor speciilor respective într-o stare de conservare favorabilă în arealul lor natural și numai în următoarele situații:

[…]

c) în interesul sănătății și securității publice, iar, în cazul speciilor de animale, altele decât păsările, și pentru alte rațiuni de interes public major, inclusiv de natură socială sau economică, și pentru consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu;

[…]

(2) Derogările se stabilesc prin ordin al conducătorului autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor, cu avizul Academiei Române.

[…]

(2^2) Procedura de stabilire a derogărilor se aprobă prin ordin al autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

(2^3) Derogările prevăzute la alineatul (2^1) specifică următoarele:

a) speciile care fac obiectul derogărilor;

b) mijloacele, sistemele sau metodele autorizate pentru capturare sau sacrificare;

c) condițiile de risc și circumstanțele de timp și spațiu sub rezerva cărora pot fi acordate astfel de derogări;

d) autoritatea împuternicită să declare că sunt îndeplinite condițiile impuse și să decidă mijloacele, sistemele sau metodele care pot fi utilizate, în ce limite și de către cine;

e) controalele care trebuie efectuate.

[…]”

11 Potrivit articolului 52 din OUG nr. 57/2007:

„Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă săvârșirea următoarelor fapte:

[…]

d) nerespectarea prevederilor articolului 33 alineatele (1) și (2).”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

12 Șimon (România), un sat care face parte din comuna Bran și care este situat în județul Brașov, se află la aproximativ un kilometru est față de limita sitului Bucegi, pe care Comisia Europeană l-a înscris, la propunerea României, pe lista siturilor de importanță comunitară, având codul ROSCI0013. Un alt astfel de sit, situl Munții Făgăraș (codul ROSCI0122), se află la o distanță de aproximativ opt kilometri vest față de satul respectiv. Pentru ambele situri, în formularele standard de date a fost menționată prezența lupilor.

13 La 6 noiembrie 2016, în jurul orei 19.00, personalul DMPA și UN, în calitatea sa de medic veterinar, s-au deplasat în satul Șimon, sub coordonarea lui TM, cu intenția de a captura și de a reloca un lup care de câteva zile frecventa gospodăria unui localnic, jucându-se și hrănindu-se împreună cu câinii acestuia. După ce a fost împușcat cu medicamente tranchilizante de uz veterinar, acest lup a fost urmărit, capturat și apoi ridicat de coadă și de pielea cefei până la o mașină care se afla la o anumită distanță, apoi introdus într-o cușcă destinată transportului de câini.

14 Personalul DMPA a coordonat transportarea lupului astfel capturat către Rezervația de urși Libearty din Zărnești (România), unde există și un țarc de lupi proveniți din grădini zoologice neconforme. Însă, în timpul acestui transport, lupul a reușit să rupă cușca și a fugit în pădurile din zonă.

15 La 9 mai 2017, Alianța pentru combaterea abuzurilor a formulat plângere penală împotriva lui TM, a lui UN și a DMPA, precum și împotriva altor persoane care lucrau pentru aceasta din urmă, pentru infracțiuni legate de capturarea și de transportul unui lup în condiții necorespunzătoare. Această plângere a relevat că nu fusese solicitată nicio autorizație pentru capturarea și pentru transportul lupului respectiv.

16 Judecătoria Zărnești (România) ridică problema în ce măsură capturarea sau uciderea deliberată a specimenelor sălbatice din specia *canis lupus* se poate face și fără derogarea întemeiată pe articolul 16 din Directiva habitate în cazul în care aceste animale sunt surprinse la periferia localităților sau când intră pe teritoriul unei unități administrativ-teritoriale sau dacă derogarea este obligatorie pentru orice specimen sălbatic care nu se află în stare de captivitate, indiferent dacă acesta a intrat pe raza unei astfel de unități administrativ-teritoriale.

17 Această instanță arată că scopul principal al Directivei habitate, respectiv „să promoveze menținerea biodiversității luând în considerare aspectele economice, sociale, culturale și regionale, […] contribui[nd] la atingerea obiectivului mai general al dezvoltării durabile”, este pe deplin justificat în situațiile în care animalele protejate părăsesc habitatul lor natural. O interpretare strictă a dispozițiilor acestei directive ar putea conduce însă la concluzia că în sarcina statului nu există niciun fel de obligație atunci când aceste animale au părăsit habitatul lor natural, ceea ce ar contraveni scopului urmărit de acest act normativ.

18 Instanța menționată se referă în special la derogarea de la normele privind protecția speciilor amenințate, prevăzută la articolul 16 alineatul (1) litera (c) din Directiva habitate, potrivit căreia noțiunea de „siguranță publică” ar fi strâns legată de acele situații în care animalele aparținând speciilor amenințate se află în afara habitatului natural.

19 În aceste condiții, Judecătoria Zărnești a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 16 din Directiva [habitate] trebuie interpretat în sensul că impune statelor membre stabilirea de derogări de la dispozițiile articolelor 12, 13, 14 și 15 literele (a) și (b) și în situațiile în care animalele ce aparțin speciilor amenințate părăsesc habitatul natural, aflându-se fie în imediata apropiere a acestuia, fie complet în afara acestuia?”

Cu privire la întrebarea preliminară

20 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (1) litera (a) și articolul 16 din Directiva habitate trebuie interpretate în sensul că capturarea și transportul unui specimen dintr-o specie animală protejată, precum lupul, la periferia unei zone de așezări omenești sau într-o astfel de zonă pot intra sub incidența interdicției prevăzute la primul dintre aceste articole în lipsa unei derogări acordate de autoritatea națională competentă în temeiul celui de al doilea dintre acestea.

21 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în temeiul articolului 2 alineatul (1) din Directiva habitate, obiectul directivei este să contribuie la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul european al statelor membre. În plus, potrivit articolului 2 alineatele (2) și (3) din această directivă, măsurile adoptate în temeiul acesteia urmăresc să asigure menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de interes pentru Uniunea Europeană și țin seama de condițiile economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale.

22 Articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva habitate impune statelor membre să ia măsurile necesare pentru a institui un sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale protejate, în aria lor de extindere naturală, interzicând orice formă de capturare sau de ucidere deliberată a specimenelor din aceste specii în natură.

23 Respectarea acestei dispoziții impune statelor membre nu doar să creeze un cadru legislativ complet, ci și să pună în aplicare măsuri concrete și specifice de protecție. De asemenea, sistemul de protecție riguroasă menționat presupune adoptarea unor măsuri cu caracter preventiv coerente și coordonate. Un astfel de sistem de protecție riguroasă trebuie să permită, așadar, să se evite în mod efectiv capturarea sau uciderea deliberată în natură de specimene din speciile de animale protejate [a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 aprilie 2018, Comisia/Polonia (Pădurea Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punctul 231 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 10 octombrie 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punctul 27].

24 Deși articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate permite statelor membre să deroge de la dispozițiile articolelor 12-14 și ale articolului 15 literele (a) și (b) din aceasta, o derogare adoptată în acest temei este supusă, în măsura în care permite acestor state membre să nu își îndeplinească obligațiile pe care le implică sistemul de protecție riguroasă a speciilor naturale, condiției să nu existe o alternativă satisfăcătoare și aceleia ca această derogare să nu afecteze negativ menținerea populațiilor din speciile respective la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală. Aceste condiții privesc ansamblul ipotezelor vizate la articolul 16 alineatul (1) din directiva menționată (Hotărârea din 10 octombrie 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punctele 28 și 29).

25 De asemenea, este important să se sublinieze că articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate, care definește în mod precis și exhaustiv condițiile în care statele membre pot deroga de la articolele 12-14, precum și de la articolul 15 literele (a) și (b) din aceasta, constituie o excepție de la sistemul de protecție prevăzut de directiva menționată, care trebuie să fie interpretată în mod restrictiv și care atribuie autorității care ia decizia sarcina probei existenței condițiilor cerute pentru fiecare derogare (Hotărârea din 10 octombrie 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punctul 30).

26 Pe de altă parte, este necesar să se arate că specia *canis lupus*, denumită în mod obișnuit „lup”, figurează printre speciile de animale protejate prin Directiva habitate.

27 În lumina acestor considerații introductive trebuie examinată întrebarea adresată de instanța de trimitere.

28 Această instanță ridică problema dacă regimul de protecție a speciilor amenințate prevăzut la articolul 12 din Directiva habitate acoperă numai mediul natural al acestor specii și, în consecință, încetează atunci când un specimen aparținând unei astfel de specii de animale se deplasează într-o zonă de așezări omenești sau la periferia unei astfel de zone. Cererea acestei instanțe privește, așadar, interpretarea care trebuie dată noțiunii de „arie de extindere [naturală]” și termenilor „în natură”, care figurează la articolul 12 alineatul (1) din Directiva habitate, precum și întinderea protecției care decurge din acesta.

29 Trebuie amintit că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul ei și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție (Hotărârea din 21 noiembrie 2019, Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, punctul 31 și jurisprudența citată).

30 În ceea ce privește, în primul rând, modul de redactare a articolului 12 din Directiva habitate, trebuie să se constate că acesta nu furnizează niciun element util în scopul definirii noțiunii de „arie de extindere [naturală]” și a termenilor „în natură”.

31 Se poate totuși arăta că acest articol nu întemeiază protecția pe care o impune pe noțiunea de „habitat natural” și că nu stabilește un regim de protecție a specimenelor din speciile de animale protejate în funcție de locul, de spațiul sau de habitatul în care se află la un moment dat.

32 În ceea ce privește, în al doilea rând, contextul în care se înscrie articolul 12 din Directiva habitate, trebuie arătat că nici articolul 1 și nicio altă dispoziție din această directivă nu definesc această noțiune și acești termeni. Prin urmare, este necesar să se examineze noțiunea de „arie de extindere [naturală]” și termenii „în natură”, care figurează la alineatul (1) al acestui articol, în raport cu noțiunile învecinate definite și/sau utilizate în această directivă.

33 În această privință trebuie arătat că Directiva habitate cuprinde două componente, consacrate, pe de o parte, conservării habitatelor naturale, în special prin intermediul desemnării de situri protejate, precum și, pe de altă parte, conservării faunei și florei sălbatice prin desemnarea de specii protejate.

34 Or, această directivă nu impune ca protecția oferită în temeiul celei de a doua dintre aceste componente să fie stabilită în corelație cu prima dintre ele și în special în funcție de zona geografică acoperită de siturile protejate sau de habitatele naturale.

35 În plus, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 29 din concluzii, în conformitate cu articolele 3-6 din Directiva habitate, habitatele naturale trebuie protejate ca atare în cadrul ariilor de conservare ale rețelei Natura 2000. Însă această rețea include și „habitatele unei specii”, definite în mod distinct la articolul 1 litera (f) din directiva menționată, în care trăiesc speciile enumerate în anexa II la aceasta. Întrucât lupul este menționat în această anexă, statele membre sunt obligate să stabilească ariile speciale de conservare pentru această specie.

36 Trebuie să se constate că noțiunea „habitatul unei specii”, care figurează la articolul 1 litera (f) din Directiva habitate, definită ca fiind „mediul descris de factori abiotici și biotici specifici, în care se regăsește o specie la orice stadiu al ciclului său biologic”, nu corespunde unui teritoriu delimitat în mod fix și imuabil.

37 Mai mult, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 42 din concluzii, din dispozițiile Directivei habitate care privesc protecția siturilor reiese că protecția speciilor de animale nu poate fi limitată la siturile protejate. Acestea nu au fost delimitate în scopul acoperirii în totalitate a habitatului speciilor protejate, care pot ocupa arii mari de extindere. În ceea ce privește astfel de specii, articolul 4 alineatul (1) din Directiva habitate prevede că statele membre trebuie să propună o listă de situri de pe teritoriul lor, indicând pentru fiecare dintre ele tipurile de habitate naturale din anexa I și speciile indigene din anexa II adăpostite de respectivul sit. Această dispoziție precizează că, pentru speciile de faună cu arii mari de extindere, siturile de habitate naturale corespund acelor teritorii din aria de extindere a respectivelor specii care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor.

38 Prin urmare, în ceea ce privește speciile de faună protejate care, precum lupul, ocupă arii mari de extindere, noțiunea de „arie de extindere naturală” este mai vastă decât spațiul geografic care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor. Această arie corespunde, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 37 din concluzii, spațiului geografic pe care specia de faună în cauză îl frecventează sau în care se extinde potrivit comportamentului său natural.

39 Rezultă că protecția prevăzută la articolul 12 alineatul (1) din Directiva habitate nu implică limite sau frontiere și nu permite, așadar, să se considere că un specimen sălbatic dintr-o specie de faună protejată care se află în apropierea sau în interiorul zonelor de așezări omenești, care tranzitează astfel de zone sau care se hrănește cu resurse produse de om ar fi un animal care și-a părăsit „aria de extindere [naturală]” sau că aceasta din urmă ar fi incompatibilă cu așezările omenești sau cu amenajările antropice.

40 O concluzie identică decurge din lectura Orientărilor privind protecția strictă a speciilor de animale de interes comunitar în temeiul Directivei habitate 92/43/CEE (versiune finală, februarie 2007), care descriu „aria de extindere naturală” ca pe un concept dinamic, care nu coincide exact cu „zonele efectiv ocupate sau cu teritoriul în care este prezent în mod permanent un habitat, o specie sau o subspecie”.

41 Astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctele 38 și 40 din concluzii, această interpretare este confirmată și de definiția care figurează la articolul 1 alineatul (1) litera (f) din Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, semnată la Bonn la 23 iunie 1979 și încheiată în numele Comunității prin Decizia 82/461/CEE a Consiliului din 24 iunie 1982 (JO 1982, L 210, p. 10,

Ediție specială, 11/vol. 3, p. 217). Potrivit acestei definiții, „aria de răspândire” înseamnă toate zonele de uscat și de apă în care trăiește o anumită specie migratoare, în care rămâne temporar, pe care le traversează sau peste care zboară în orice moment pe ruta sa de migrare obișnuită. Astfel, definiția noțiunii „arie de răspândire” a unei specii ia în considerare zonele de orice natură pe care le traversează această specie.

42 Or, nu ar fi coerent să se definească în mod diferit noțiunile de „arie de extindere naturală” și de „arie de răspândire” care figurează în aceste două instrumente juridice și, prin urmare, să se diferențieze domeniile lor de aplicare respective.

43 În consecință, trebuie să se considere că reiese din contextul în care se înscrie articolul 12 din Directiva habitate că domeniul de aplicare teritorial al acestui articol poate, în ceea ce privește o specie protejată precum lupul, să acopere zone situate în afara siturilor protejate și, în special, să includă zone de așezări omenești.

44 Utilizarea termenilor „în natură” la alineatul (1) literele (a) și (c) al articolului 12 din Directiva habitate nu permite infirmarea acestei constatări. Aceasta trebuie înțeleasă în sensul că protecția strictă a speciilor de animale protejate, prin intermediul interdicțiilor prevăzute la articolul 12 alineatul (1) din această directivă, este aplicabilă nu numai în locuri specifice, ci acoperă toate specimenele din speciile de animale protejate care trăiesc în natură sau în stare sălbatică și care asigură astfel o funcție în ecosistemele naturale, fără a se aplica în mod necesar specimenelor care fac obiectul unei forme legale de captivitate.

45 Acești termeni nu figurează nici la alineatul (1) litera (b), în temeiul căruia specimenele din speciile de animale protejate nu pot fi perturbate „în timpul perioadei de reproducere, cuibărire, hibernare și migrare”, nici la alineatul (1) litera (d) ale acestui articol 12. Prin urmare, este incontestabil că interdicțiile prevăzute la articolul 12 alineatul (1) literele (b) și (d) din Directiva habitate se aplică tuturor specimenelor din speciile de animale protejate, indiferent de locul în care se află. Or, trebuie să se constate că capturarea și, *a fortiori*, uciderea unui specimen din aceste specii trebuie considerate cel puțin o perturbare.

46 În ceea ce privește, în al treilea rând, obiectivul urmărit de Directiva habitate, trebuie amintit că articolele 12, 13 și 16 din aceasta formează un ansamblu coerent de norme care urmăresc asigurarea protecției populațiilor speciilor în cauză (Hotărârea din 20 octombrie 2005, Comisia/Regatul Unit, C-6/04, EU:C:2005:626, punctul 112). Obiectivul comun al acestor dispoziții constă în asigurarea unei protecții stricte a speciilor de animale protejate, prin intermediul interdicțiilor prevăzute la articolul 12 alineatul (1) din această directivă, excepțiile fiind autorizate numai în condițiile stricte prevăzute la articolul 16 alineatul (1) din directiva menționată, care trebuie interpretat în mod restrictiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 mai 2007, Comisia/Austria, C-508/04, EU:C:2007:274, punctele 109-112, precum și Hotărârea din 15 martie 2012, Comisia/Polonia, C-46/11, nepublicată, EU:C:2012:146, punctul 29).

47 Regimul de protecție prevăzut la articolul 12 din Directiva habitate trebuie, așadar, să fie în măsură să împiedice efectiv să se aducă atingere speciilor de animale protejate.

48 Or, nu ar fi compatibilă cu acest obiectiv privarea sistematică de protecție a specimenelor din speciile de animale protejate atunci când „aria lor de extindere naturală” cuprinde zone de așezări omenești.

49 Dimpotrivă, interpretarea potrivit căreia „aria de extindere [naturală]” a acestor specii, menționată la articolul 12 alineatul (1) din Directiva habitate, cuprinde de asemenea zone situate în afara siturilor protejate, iar protecția care decurge din acesta nu este, așadar, limitată la aceste situri este de natură să permită atingerea obiectivului care constă în interzicerea uciderii sau a capturării de specimene din

speciile de animale protejate. Astfel, este vorba nu numai despre protejarea acestor specii în anumite locuri, definite în mod restrictiv, ci și a specimenelor din acestea care trăiesc în natură sau în stare sălbatică și care asigură astfel o funcție în ecosistemele naturale.

50 Așa cum a arătat Comisia, în numeroase regiuni ale Uniunii, lupii trăiesc în zone ocupate de om, în imediata apropiere a unor așezări omenești. Antropizarea acestor spații a condus totodată la o adaptare parțială a lupilor la aceste noi condiții. După cum reiese din dosarul de care dispune Curtea, dezvoltarea infrastructurilor, exploatarea forestieră ilegală, exploatările agricole și anumite activități industriale au contribuit la exercitarea unei presiuni asupra populației de lupi și asupra habitatului său. Reiese de asemenea din acest dosar că faptele în discuție în litigiul principal s-au desfășurat în satul Șimon, situat între două mari situri protejate pe care trăiesc populații de lupi, astfel încât pot avea loc migrații de lupi între aceste situri.

51 Rezultă din ceea ce precedă că interpretarea noțiunii „arie de extindere [naturală]” și a termenilor „în natură”, care figurează la articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva habitate, în sensul că zonele de așezări omenești ar fi excluse din domeniul de aplicare al dispozițiilor referitoare la protecția speciilor de animale protejate ar fi incompatibilă nu numai cu modul de redactare și cu contextul acestei dispoziții, ci și cu obiectivul pe care îl urmărește.

52 Prin urmare, este necesar să se constate că obligația de a proteja riguros speciile de animale protejate, în conformitate cu articolul 12 și următoarele din Directiva habitate, se aplică întregii „arii de extindere naturală” a acestor specii, indiferent dacă acestea se află în habitatul lor obișnuit, în zone protejate sau, dimpotrivă, în apropierea unor așezări omenești.

53 Pe de altă parte, trebuie să se constate că mai multe motive de derogare prevăzute la articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate fac referire în mod expres la conflictele care pot surveni dacă un specimen dintr-o specie de animale protejată intră în contact sau chiar în conflict cu oamenii sau cu bunurile acestora, în special în situații precum cele descrise la punctul 50 din prezenta hotărâre.

54 Instanța de trimitere ridică în această privință problema dacă orice formă de capturare deliberată de specimene din speciile de animale protejate este interzisă în lipsa unei derogări acordate de autoritatea națională competentă în temeiul acestei dispoziții.

55 Astfel cum reiese din jurisprudența amintită la punctul 23 din prezenta hotărâre, revine în această privință statului membru în cauză sarcina de a adopta un cadru legislativ complet, care poate cuprinde, conform articolului 16 alineatul (1) literele (b) și (c) din Directiva habitate, măsuri destinate să evite daune grave aduse recoltelor ori efectivelor de animale sau măsuri luate în folosul sănătății și al siguranței publice sau pentru alte motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic.

56 În consecință, capturarea și transportul unui specimen dintr-o specie de animale protejată care intră sub incidența interdicțiilor prevăzute la articolul 12 alineatul (1) din Directiva habitate nu pot fi justificate decât dacă fac obiectul unei derogări adoptate de autoritatea națională competentă în conformitate cu articolul 16 alineatul (1) literele (b) și (c) din această directivă, întemeiată în special pe un motiv de siguranță publică.

57 În acest scop, revine statului membru în cauză sarcina de a adopta dispoziții care să permită, în caz de necesitate, acordarea efectivă și în timp util a unor astfel de derogări.

58 Trebuie amintit, pe de altă parte, că, pe lângă motivele de derogare menționate mai sus, articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate impune în mod explicit să nu existe o alternativă satisfăcătoare la derogare și ca derogarea acordată să nu afecteze negativ menținerea populațiilor din specia respectivă la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală. Revine autorităților naționale competente sarcina de a stabili că aceasta este situația, ținând seama în special de cele mai

bune cunoștințe științifice și tehnice relevante, precum și în lumina împrejurărilor legate de situația specifică în discuție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 octombrie 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punctele 51 și 66).

59 Revine astfel instanței de trimitere sarcina de a stabili condițiile în care specimenul din specia animală protejată în discuție în litigiul principal a fost tranchilizat și transportat către rezervația naturală Libearty din orașul Zărnești și în ce măsură această operațiune constituie o „capturare deliberată", în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva habitate, efectuată pe baza unei derogări adoptate cu respectarea cerințelor prevăzute la articolul 16 din această directivă. De asemenea, este necesar ca această instanță să se asigure că sunt luate în considerare efectele unei astfel de operațiuni asupra stadiului de conservare a populației de lupi.

60 Pe de altă parte, în cadrul stabilirii sancțiunii aplicabile în speță pentru nerespectarea obligațiilor care decurg din articolul 12 alineatul (1) litera (a) și din articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate, constituie un element pertinent împrejurarea, evidențiată de doamna avocată generală la punctul 69 din concluzii, potrivit căreia legislația națională nu ar fi permis să se reacționeze în mod adecvat, într-un termen scurt, la comportamentul lupului în discuție în litigiul principal și să se minimizeze astfel din timp riscurile suportate. Nu ar rezulta nici că în această privință cadrul juridic național cuprinde o reglementare sau orientări științifice riguroase.

61 Ținând seama de ceea precedă, rezultă că nu se poate considera că capturarea și transportul lupului în discuție în litigiul principal au fost autorizate din perspectiva articolului 12 alineatul (1) litera (a) și a articolului 16 alineatul (1) din Directiva habitate, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

62 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată după cum urmează:

– Articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că capturarea și transportul unui specimen dintr-o specie de animale protejată în temeiul anexei IV la această directivă, precum lupul, la periferia unei zone de așezări omenești sau într-o astfel de zonă pot intra sub incidența interdicției prevăzute la această dispoziție.

– Articolul 16 alineatul (1) din directiva menționată trebuie interpretat în sensul că orice formă de capturare deliberată de specimene din această specie de animale în împrejurările menționate mai sus este interzisă în lipsa unei derogări acordate de autoritatea națională competentă în temeiul acestei dispoziții.

Cu privire la cheltuielile de judecată

63 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17/UE din 13 mai 2013, trebuie interpretat în sensul că capturarea și transportul unui specimen dintr-o specie de animale protejată în temeiul anexei IV la această directivă, precum lupul, la periferia unei zone de așezări omenești sau într-o astfel de zonă pot intra sub incidența interdicției prevăzute la această dispoziție.

Articolul 16 alineatul (1) din directiva menționată trebuie interpretat în sensul că orice formă de capturare deliberată de specimene din această specie de animale în împrejurările menționate mai sus este interzisă în lipsa unei derogări acordate de autoritatea națională competentă în temeiul acestei dispoziții.

Semnături